

Beslut

**efter kvalitetsgranskning av gymnasieskolors åtgärder vid
fusk gällande Westerlundska Gymnasiet med Enköpings
kommun som huvudman**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19–20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av Westerlundiska Gymnasiet med Enköpings kommun som huvudman avseende kvaliteten i skolenhetens åtgärder vid fusk. Granskningens syfte är att granska kvaliteten i gymnasieskolors arbete med och beredskap för att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid bedömningen av måluppfyllelse och kunskaper.

Följande frågeställningar ingår i granskningen:

1. I vilken utsträckning leder och samordnar rektorn skolans arbete för att lärarna ska ha förutsättningar att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever försöker vilseleda vid bedömning av måluppfyllelse och kunskaper?
2. I vilken utsträckning har lärarna beredskap och arbetssätt för att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever försöker vilseleda vid bedömning av måluppfyllelse och kunskaper?

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Kvalitetskriterierna finns i bilaga 1.

Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer: hög kvalitet, i flera delar men utvecklingsområden finns eller låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att verksamheten uppfyller kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen. I bilaga 3 finns granskningens författningsstöd. I denna granskning använder Skolinspektionen begreppet "vilseledande" som synonym till begreppet "fusk".

Beslut

Rektorns ledning och samordning av arbetet för att lärarna ska ha förutsättningar att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever försöker vilseleda vid bedömning av måluppfyllelse och kunskaper

Westerlundska Gymnasiet uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området i följande utsträckning:

Skolinspektionen gör en samlad bedömning att rektorns ledning och samordning av arbetet med åtgärder vid fusk i **hög utsträckning** ger lärarna förutsättningar att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever försöker vilseleda vid bedömning av måluppfyllelse och kunskaper.

Lärarnas beredskap och arbetssätt för att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever försöker vilseleda vid bedömning av måluppfyllelse och kunskaper

Westerlundska Gymnasiet uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området i följande utsträckning:

Skolinspektionen gör en samlad bedömning att lärarnas arbete med åtgärder vid fusk i **hög utsträckning** ger dem beredskap för att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever försöker vilseleda vid bedömning av måluppfyllelse och kunskaper.

Utifrån Skolinspektionens kvalitetskriterier har utredningen visat att verksamheten inom de granskade områdena fungerar väl.

Skolinspektionen avslutar härmed granskningen.

Skolinspektionens bedömningar

Rektorns ledning och samordning

Lärarnas förutsättningar för att motverka och upptäcka vilseledande

Här har Skolinspektionen granskat rektorns arbete med att ge lärarna förutsättningar att arbeta för att utveckla sin bedömningspraktik samt deras möjligheter att samverka för att stärka beredskapen mot vilseledande. Skolinspektionen har även granskat rektorns erbjudan till lärarna om kompetensutveckling gällande vilseledande.

Lärarnas förutsättningar att arbeta med sin bedömningspraktik för att motverka vilseledande

Granskningen visar att rektorn möjliggör för lärarna att arbeta med bedömning och betygssättning på ett sätt som stärker varje lärares beredskap att motverka och upptäcka fusk.

Av granskningen framgår att rektorn ser till att lärarna har tillräckligt med tid för att utveckla sin bedömningspraktik och att de inom ramen för detta även inkluderar frågor som handlar om att motverka och upptäcka vilseledande. I intervjuer med såväl lärare som rektorn samt programrektorer framkommer att frågor som rör fusk och otillåten AI-användning i skolarbetet är aktuella frågor på skolenheten och att lärarna har möjligheter att utveckla sitt arbete med att stärka sin beredskap. Rektorn för skolenheten uppger att skolledningen tydliggör för lärarna att de ska arbeta med och prata om bedömning med varandra, bland annat kring hur de kan motverka fusk och säkerställa att bedömningarna blir rättssäkra. Rektorn uppger att skolenheten även arbetar utifrån en arbetsmodell där de frigjort tid för fler än en handledare för gymnasiearbeten vilket har lett till att berörda lärare nu diskuterar vilseledande i större utsträckning än tidigare. Rektorn uppger vidare att det nya betygssystemet har föranlett att hen har gett lärarna mer utrymme för sådana diskussioner och att lärarna också själva tar tid till detta. Lärarna uppger att tid till förbättringsarbete finns och att de själva väljer om de riktar fokus mot frågor om vilseledande.

Lärarnas förutsättningar att samverka för att stärka beredskapen mot vilseledande

Granskningen visar att rektorn verkar för att lärarna ska ha goda förutsättningar att samverka i syfte att stärka deras beredskap att motverka och upptäcka fusk.

Av granskningen framgår att rektorn ser till att lärarna regelbundet samverkar med varandra och att de inom ramen för detta bland annat samarbetar för att motverka och upptäcka vilseledande. Rektorn och programrektorerna uppger vid intervju att lärarna samverkar varje vecka inom ramen för sina arbetslag eller ämneslag. Lärarna bekräftar detta och uppger att skolledningen ser till att de samverkar, även om de inte styr att deras diskussioner specifikt ska handla om fusk. Enligt programrektor och lärarna på ekonomiprogrammet pratar lärarna mycket om fusk med varandra och lärarna uppger att gymnasiearbetet är den största utmaningen gällande vilseledande vilket är en aktuell fråga för deras samverkan. Lärarna på ekonomiprogrammet uppger att det även är vanligt att de i det dagliga arbetet såväl spontant som på förekommen anledning diskuterar frågor om fusk och då ofta på förkommen anledning. I intervju med rektorn och programrektorerna framkommer att de vid studiedagar arbetat med Gy25 och att diskussionerna om bedömning och bedömningspraktik i samband med detta innefattade frågor om vilseledande. Rektorn uppger därutöver att lärarna i samband med de nationella proven erbjuds tid till sambedömning inom ämnet för att kunna diskutera komplicerade frågor och där kan vilseledande ingå. Programrektorn för el- och energiprogrammet berättar att en annan typ av samverkan är att de i vissa kurser arbetar med tvålärarskap och att det finns tid avsatt för lärarna för bedömningsdiskussioner.

Rektorns erbjudan till lärarna om kompetensutveckling gällande vilseledande

Granskningen visar att rektorn skaffar sig kännedom om lärarnas behov av kompetensutveckling gällande fusk och erbjuder vid behov sådan kompetensutveckling.

Av granskningen framgår att rektorn på ett strukturerat sätt tar reda på vilka behov lärarna generellt har av kompetensutveckling men även mer specifikt kopplat till AI och vilseledande vid bedömningssituationer. Rektorn och programrektorerna uppger vid intervju att de främst tar reda på lärarnas generella behov av kompetensutveckling vid medarbetarsamtalen. Rektorn betonar att det finns en tvåvägskommunikation och att lärarna också själva talar om vad de behöver. Rektorn berättar även att all personal fick besvara en enkät gällande upplevd kompetens inom AI innan de påbörjade en kompetensutvecklingsinsats för cirka ett och ett halvt år sedan. Av insänd dokumentation framgår att skolledningen därutöver skaffar sig kännedom om eventuella kompetensutvecklingsbehov genom att regelbundet delta på eller få information från arbets- och ämneslagsmöten.

Av granskningen framgår också att rektorn ger lärarna möjlighet att delta i kompetensutvecklingsinsatser med koppling till arbetet för att upptäcka och motverka vilseledande. Av intervjuer med såväl lärare som rektorn samt programrektorerna framgår att alla lärare har genomgått en utbildning inom AI. Lärarna uppger visserligen att utbildningen inte hade något uttalat syfte att

lärarna skulle bli bättre på att upptäcka och motverka fusk, men de säger samtidigt att den innehåll delar som skulle kunna leda till det. Rektorn framhåller att ju säkrare personalen blir på att själva använda AI desto säkrare blir de också på att identifiera vilseledande och förstå hur eleverna kan gå till väga för att fuska. Lärarna på el- och energiprogrammet uppger därutöver att de har deltagit vid flera kompetensutvecklingstillfällen gällande AI och att dessa bland annat har handlat om hur de kan utbilda eleverna i att använda AI som ett verktyg. Av intervju med rektorn samt insänd dokumentation framgår vidare att en IT-pedagog på skolan har ett uppdrag som förstelärare, bland annat med koppling till vilseledande och användningen av AI. IT-pedagogen har bland annat de två senaste läsåren fortlöpande genomfört utbildningar om AI och informerar dessutom i veckobreven om nya typer av fusk samt ger råd om vilka åtgärder lärarna kan vidta. Lärarna på ekonomiprogrammet bekräftar detta och berättar att de får AI-tips varje vecka. Lärarna uppger vidare att kollegor med mindre kunskap om AI nu har påbörjat en insats för att stärka sin beredskap att motverka fusk. Rektorn för skolenheten berättar att IT-pedagogen har ett tydligt uppdrag och ger personalen stöd, bland annat genom att utbilda all nyanställd personal. Programrektorn på el- och energiprogrammet berättar att hen är den enda som har icke-legitimerad personal och att dessa alltid har en erfaren lärare som mentor, vilken kan ge stöd i mer komplicerade situationer som exempelvis vid fusk. Programrektorn betonar också att lärarna i stor utsträckning arbetar kollegialt och enligt programrektorn arbetar lärarna på alla skolenhetens yrkesprogram nära varandra.

Samordnad information på skolan

Här har Skolinspektionen granskat rektorns arbete med att samordna information om betyg, rättigheter och skyldigheter på skolan som inkluderar frågor om vilseledande. Skolinspektionen har även granskat rektorns arbete för att lärarna ska utgå från gemensamma förhållningssätt och att lärarna ska informera eleverna på skolan om vad som är tillåtet och inte i anslutning till bedömningstillfällen.

Rektorns arbete med att samordna information om vilseledande på skolan

Granskningen visar att det finns information som innefattar skolenhetens förhållningssätt och rutiner för att hantera fusk. Informationen är samordnad, enhetlig och väl avvägd.

Av granskningen framgår att det på skolenheten finns samordnad och enhetlig information om betyg, rättigheter och skyldigheter och att denna information

inkluderar frågor om vilseledande. Av insänd dokumentation framgår att skolenheten har gemensamma trivselregler som bland annat rör frågor om vilseledande. Det framgår även att det finns sammanställd information om vad som är att betrakta som fusk, hur arbetsgången ser ut på skolan om en elev försöker vilseleda vid prov eller bedömningstillfälle samt en konsekvenstrappa där det beskrivs vad som händer om fusk konstateras. Av granskningen framgår vidare att den information eleverna får om sina rättigheter och skyldigheter är utförlig och likvärdig. Enligt rektorn är reglerna på skolan gällande vilseledande mycket tydliga och ramverket är utformat på ett sådant sätt att det inte ska gå att misstolka. Såväl lärarna som rektorn berättar att samtliga elever på skolan får samma information oavsett vilket år de går men att tyngdpunkten ligger vid utbildningens början när eleverna inleder sitt första år på skolenheten. Rektorn och lärarna uppger att informationen om rättigheter och skyldigheter även inkluderar trivselreglerna som bland annat innehåller frågor om vilseledande. Eleverna får också information om olika AI-verktyg och vad som utgör otillåten användning av AI.

Det framgår vidare av granskningen att den information relaterad till vad som gäller vid fusk som eleverna får av lärarna är väl avvägd och inte tar omotiverat stort utrymme från undervisningen. Rektorn berättar att skolledningen håller en omfattande genomgång den första skoldagen och sedan har mentorerna i uppdrag att ta upp information löpande med sina klasser. Lärarna bekräftar detta och tillägger att de också har i uppdrag att repetera informationen och påminna eleverna under år två och tre. Rektorn uppger vid intervju att de även lyfter frågor som rör elevernas rättigheter och skyldigheter på elevråd och skolråd. Rektorn berättar att lärarna även vid behov anpassar sitt arbete med att informera eleverna. Lärarna förtydligar att anpassningarna till exempel kan handla om att vissa elevgrupper behöver prata mer om skolregler, rättigheter och skyldigheter samt vad som gäller vid fusk.

Rektorns arbete för att lärarna ska utgå från gemensamma förhållningssätt

Granskningen visar att rektorn verkar för att lärarna konsekvent tillämpar gemensamma förhållningssätt gällande fusk.

Av granskningen framgår att rektorn ser till att lärarna tillämpar gemensamma förhållningssätt gällande vilseledande. Såväl rektorn som programrektorerna samt lärarna uppger att skolans gemensamma förhållningssätt gällande fusk är kända bland lärarna och att det finns en samsyn. Lärarna på el- och energiprogrammet säger att de har fått samma information om skolans gemensamma förhållningssätt när de anställdes och enligt en lärare råder det samma förhållningsregler även på andra program på skolenheten. Rektorn uppger att lärarna även får information och tips gällande vilseledande i de veckobrev som skolledningen skickar till personalen. Enligt rektorn och programrektorerna är konsekvenstrappan väl inarbetad och personalen vet mycket väl hur de ska

hantera situationer med vilseledande eller misstanke om vilseledande. Rektorn berättar att lärarna är noggranna med att följa reglerna när eleverna har prov. Rektorn och programrektorerna uppger förvisso att de känner till att det inträffat att enskilda lärare missat att samla in elevernas mobiltelefoner, men berättar samtidigt att det främst har skett i den löpande undervisningen och inte vid provtillfällen. När det specifikt gäller användningen av AI i skolarbetet framkommer i intervjuer med lärare och elever att de har en liknande bild av hur de gemensamma förhållningssätten tillämpas i undervisningen. Lärare och elever uppger exempelvis att elever sällan uppmuntras att använda AI-verktyg, men att det är tillåtet som ett stöd i lärandet, till exempel vid instuderingsfrågor inför prov. Rektorn, lärarna och eleverna uppger också samstämmigt att AI-verktyg inte är tillåtet vid prov eller andra examinerande uppgifter.

Rektorns arbete för att lärarna ska informera eleverna om vad som gäller vid vilseledande

Granskningen visar att rektorn verkar för att lärarna bedriver ett aktivt arbete för att göra informationen om vad som gäller vid vilseledande känd bland eleverna.

Av granskningen framgår att rektorn ser till att lärarna informerar eleverna om betyg, rättigheter och skyldigheter gällande fusk och användning av AI-verktyg. Enligt såväl rektorn som lärare och elever går lärarna bland annat igenom skolans regler och riktlinjer när eleverna börjar sitt första år på skolan, där reglerna bland annat omfattar frågor om vilseledande. Lärarna på båda programmen uppger vid intervjuer att skolledningen ser till att de har tillgång till information som de ska kommunicera till eleverna vid läsårsstart och att denna information bland annat omfattar vilka konsekvenserna blir vid fusk, närmare bestämt att eleverna först får en varning och sedan kan bli avstängda. Lärarna berättar vidare att rektorn även uppmanar dem att repetera informationen för att påminna eleverna under år två och tre. Programrektorerna uppger att de dessutom har ett årshjul för mentorstiden där det framgår när mentorerna ska informera om trivselregler, vilka inkluderar frågor om fusk. Rektorn och programrektorerna berättar vidare att trivselreglerna även finns uppsatta i klassrummen samt att det på informationsskärmar runtom i skolan visas en trivselregel om dagen för att påminna eleverna. Enligt såväl lärare som elever tydliggör även lärarna inför varje provtillfälle vad som är tillåtet och inte, exempelvis vad gäller användningen av AI.

Organisation och stöd i situationer när elever vilseleder

Här har Skolinspektionen granskat rektorns arbete för att det ska finnas gemensamma arbetssätt på skolenheten för att hantera vilseledande samt för att de gemensamma arbetssätten ska vara kända bland lärarna.

Rektorns arbete för att det ska finnas gemensamma arbetssätt för att hantera vilseledande

Granskningen visar att rektorn verkar för att det ska finnas gemensamma arbetssätt på skolenheten om hur situationer där en eller flera elever fuskar ska hanteras. Rektorn ser även till att de involverade får stöd i sådana situationer.

Det framgår av granskningen att rektorn aktivt ser till att det finns gemensamma arbetssätt på skolenheten för hur rektorn och lärarna ska agera vid fusk. Av inkommen dokumentation från huvudmannen framgår att skolenheten har en konsekvenstrappa med två steg som ska tillämpas vid konstaterat fusk. Av det inskickade dokumentet framgår att det första steget är en skriftlig varning och steg två innebär avstängning. Vilken av de två konsekvenserna som blir aktuell beror på om en elev har vilselett vid enstaka eller upprepade tillfällen. Lärarna uppger att rektorn har huvudansvaret för hanteringen av ärenden som rör fusk och att det finns formell dokumentation avseende vad som gäller kring arbetssätten vid vilseledande. Av intervjuer med lärare och skolledningen framkommer vidare att rektorn har överfört en del av ansvaret till programrektorerna, till exempel när det gäller att delta vid vissa möten med elever och vårdnadshavare samt att ta beslut om skriftlig varning. Rektorn uppger i intervju att arbetssätten är etablerade bland personalen, vilket bekräftas av lärarna som uppger att styrkan i skolans arbete mot fusk är att de har en tydlig och konkret konsekvenstrappa som de också följer.

Granskningen visar vidare att rektorn ser till att både lärare och elever får stöd vid eventuellt fusk. Av intervju med rektorn och programrektorerna framgår att de har beredskap och ger stöd vid behov till både lärare och elever i situationer som rör fusk. Programrektorerna berättar att de omgående informeras när en elev har fuskat och att de då oftast stämmer av med den aktuella läraren innan de sätter sig tillsammans med eleven. Programrektorerna uppger att det ibland inte råder något tvivel om att fusk förekommit, men att det i andra fall kan vara mer komplicerat, varpå lärare och rektor behöver diskutera hur ärendet ska hanteras. Enligt rektorn och programrektorerna tar lärarna också mycket stöd av varandra. Lärarna uppger att det är rektorn och programrektorerna som avgör vilken konsekvens det i slutändan blir för eleven eftersom de har kännedom om eventuella tidigare förseelser. Rektorn berättar vidare att elever som fuskat kan få stöd av kurator om de mår dåligt över sin studiesituation. Rektorn uppger också att specialpedagoger bidrar med sin kompetens om en elev exempelvis behöver hjälp med sin studieteknik för att minska stress och för att komma bort från risken att försöka hitta genvägar.

Rektorns arbete för att de gemensamma arbetssätten ska vara kända bland lärarna

Granskningen visar att rektorn verkar för att skolenhetens gemensamma arbetssätt är kända bland lärarna.

Av granskningen framgår att rektorn ser till att lärarna känner till rutinerna för hur de ska hantera situationer där elever vilseleder. Lärarna uppger att alla lärare får samma anställningsinformation och tillägger att vissa saker också ingår som en självklar del i deras uppdrag som lärare. Rektorn och programrektorerna uppger att de tillsammans med lärarna återkommande på arbets- och ämneslagsmöten pratar om hur de ska hantera vilseledande bland eleverna. Informationen finns också tillgänglig digitalt om någon lärare skulle behöva den. Enligt såväl lärarna som rektorn är rutinerna vid konstaterat eller misstänkt fusk tydliga och kända bland lärarna. Vidare berättar de att lärare även informerar varandra eftersom det är svårt att ta till sig all information som nyanställd. Rektorn och programrektorerna uppger att lärarna vet vad som gäller men säger samtidigt att såväl dom själva som lärarna kan bli bättre på att informera vikarier om skolenhetens rutiner när elever fuskar.

Lärarnas beredskap och arbetssätt

Utformning och uppföljning av bedömningssituationer och betygsunderlag

Här har Skolinspektionen granskat lärarnas arbete med att utforma bedömningssituationer för att motverka vilseledande samt lärarnas arbete för att utveckla sina bedömningssituationer.

Lärarnas arbete med att utforma bedömningssituationer för att motverka vilseledande

Granskningen visar att lärarna arbetar medvetet med att utforma bedömningssituationer och betygsunderlag och att de i detta arbete gör avvägningar för att minska risken för fusk.

Av granskningen framgår att lärarna arbetar på flera sätt för att utforma bedömningssituationer inklusive gymnasiearbetet, så att de bedömningsunderlag de inhämtar ska vara tillförlitliga. Rektorn, lärarna och eleverna ger en samstämmig bild av hur lärarna utformar bedömningssituationer. Av intervjuer med lärare framkommer att de för att minska risken för fusk undviker inlämningsuppgifter vid bedömning av elevernas kunskaper och i stället försöker se till att eleverna gör den övervägande delen av examinationerna på plats i skolan. Av intervjuerna framgår att skolenheten på olika sätt arbetar för att minska risken för att eleverna ska använda olika AI-verktyg på ett otillåtet sätt när de skriver prov. Såväl rektorn som programrektorerna samt lärarna berättar att skolan bland annat har en digital provplattform som eleverna använder vid skriftliga prov och vid genomförandet av nationella prov. I vissa ämnen, som exempelvis juridik och matematik, skriver eleverna i stället prov för hand med penna och papper. Det framkommer även av intervjuerna att lärarna på yrkesprogrammen på olika sätt utformar examinationerna för att minska riskerna

för fusk såväl vid teoretiska som praktiska moment. Lärarna på el-och energiprogrammet berättar vidare att teoretiska examinationer ofta hänger ihop med praktiska examinationer och att de försöker utforma bedömningsuppgifter där eleverna måste beskriva och visa vad de gör och sedan förklara vad de har gjort och varför. Av intervjuerna framgår att eleverna i nuläget inte skriver gymnasiearbetet i den digitala provplattformen, men att detta är något som lärarna pratar om att införa framöver. Lärarna berättar att eleverna ska skriva gymnasiearbetet under lektionstid för att läraren ska kunna se hur arbetet växer fram och på så vis motverka att eleverna använder otillåtna hjälpmedel som exempelvis AI. Lärarna ger vid intervju flera exempel på hur de arbetar för att minska risken för fusk i samband med gymnasiearbetet. De har bland annat täta delinlämningar, ställer kontrollfrågor och genomför slutopponering på elevernas arbete. Rektorn uppger därutöver vid intervju att skolläningen även möjliggjort för fler än en handledare av gymnasiearbeten.

Vidare framgår av granskningen att lärarna på ett tydligt sätt informerar eleverna om skolans normer och regler vad gäller fusk och hur reglerna är en grund för skolarbetet. Lärarna berättar att de klargör skolans normer och regler i samband med att de går igenom trivselreglerna när eleverna börjar sitt första år och att det sedan pågår ett ständigt informationsarbete med mentorseleverna. Lärarna uppger att de också tar upp normer och regler löpande i undervisningen och vid bedömningssituationer. Intervjuade elever berättar att de både inför prov och vid introduktion till ämnen och arbetsområden får veta vad som är tillåtet och inte tillåtet. Eleverna uppger att lärarna ger samstämmig information gällande vilseledande.

Av granskningen framgår vidare att lärarna arbetar för att eleverna ska få förståelse för sitt eget ansvar kopplat till användandet av olika AI-verktyg i skolarbetet. Lärarna uppger i intervju att de upplyser eleverna om att AI-verktyg inte garanterar att de får ett korrekt svar och att det alltid är viktigt att vara källkritisk. Lärarna säger att de inte generellt uppmanar eleverna att använda AI, även fast de tillåter det i samband med att eleverna gör övningsuppgifter. I stället tar de ofta en diskussion med eleverna om att det är en bättre studieteknik att göra övningsuppgifter själva eftersom det ofta leder till en ökad kunskap och slutligen bättre resultat på de examinerande uppgifterna. Lärarna ger flera exempel på hur de gör eleverna medvetna om riskerna med att använda AI. En lärare i svenska berättar att hen kan visa eleverna två tal, ett som är skrivet av AI och ett som inte är det, för att sedan diskutera skillnader i talens kvalitet. En lärare i juridik berättar att hen ibland låter AI lösa en juridikuppgift för att sedan visa eleverna hur bristfälligt resultatet blir. Vissa lärare säger samtidigt att AI i vissa fall kan vara ett hjälpmedel för eleverna, till exempel för att förstå komplicerade fakta eller för att hitta inspiration till uppgifter. Enligt lärarna är det viktigt att inför varje uppgift tydliggöra för eleverna vad som förväntas av dem, vad som ska bedömas samt vad som är tillåtet och inte gällande användningen av AI. Intervjuade elever bekräftar lärarnas utsagor och säger att de tror att alla elever vet vad som gäller när det handlar om användningen av AI. Enligt eleverna

brukar lärarna uppmana dem att lära sig för sin egen skull för att de ska ha skaffat sig kunskaperna de behöver när de väl kommer ut i arbetslivet.

Lärarnas arbete för att utveckla sin bedömningspraktik

Granskningen visar att lärarna följer upp bedömningssituationer och betygsunderlag för att utveckla sin bedömningspraktik och tar i detta arbete hänsyn till de risker som finns i syfte att motverka vilseledande.

Av granskningen framgår att lärarna regelbundet följer upp hur ändamålsenliga olika bedömningsunderlag har varit, samt hur väl olika uppgifter fungerar i relation till bedömning och betygsättning i syfte att motverka vilseledande. Lärare uppger i intervju att det sker en naturlig utveckling av examinerande uppgifter när lärare arbetar med bedömningen av uppgifterna. Vidare säger lärarna att de för diskussioner i ämneslagen och att de regelbundet sambedömer. En av lärarna som undervisar i el-tekniska ämnen säger att de har flertalet ämnen som går in i varandra, vilket lett till att lärarna ständigt stämmer av frågor kopplade till framtagande av olika examinationsuppgifter samt bedömning av desamma med varandra. I detta sammanhang diskuterar även lärarna frågor kopplat till fusk. Av intervjuerna framgår att skolenheten vidtagit åtgärder för att minska risken för att eleverna fuskar vid examinerande tillfällen. Lärare, rektorn och programrektorerna ger som exempel att de mot bakgrund av den snabba tekniska utvecklingen har omprövat hur bedömningssituationer utformas för att bedömningsunderlagen ska vara tillförlitliga.

Det framgår vidare av granskningen att lärarna kontinuerligt arbetar med att utveckla sina förmågor att göra riskbedömningar i relation till teknikutvecklingen och användningen av AI. I intervjuer med lärare framkommer att det, utöver kompetensutvecklande insatser om AI på skolenheten pågår ett kontinuerligt kollegialt lärande där lärarna delar erfarenheter sinsemellan. Lärarna uppger att de håller sig uppdaterade genom att själva vara aktiva och använda AI-verktyg och på så vis blir de också skickligare på att upptäcka och motverka vilseledande. Lärarna säger vidare att det till viss del är det egna intresset som styr användandet av AI men att kollegor som tidigare inte varit så insatta nu börjat sätta sig in i att göra riskbedömningar för att motverka otillåten användning av AI. Lärarna berättar att de generellt anser sig ha relativt goda kunskaper om att motverka fusk med hjälp av AI men säger samtidigt att de behöver anstränga sig för att hänga med eftersom den tekniska utvecklingen går så snabbt.

Upptäcka och hantera vilseledande

Här har Skolinspektionen granskat lärarnas beredskap för att upptäcka och hantera situationer där elever vilseleder.

Lärarnas beredskap för att hantera situationer där elever vilseleder

Granskningen visar att lärarna har beredskap i form av strategier och arbetssätt för att upptäcka vilseledande och att lärarna till stor del tillämpar dessa.

Av granskningen framgår att lärarna arbetar aktivt för att ge eleverna kännedom om skolenhetens arbetsgång om elever fuskat. Lärarna berättar i intervju att de informerar eleverna om arbetsgången såväl i samband med att eleverna börjar på skolenheten som under läsårens gång, men säger att de skulle kunna bli bättre på att repetera informationen. Enligt intervjuade elever är lärarna tydliga med vilka konsekvenser fusk kan leda till och hur fuskärenden hanteras. Eleverna säger att de känner till att lärarna i fall av fusk ogiltigförklarar elevens prov och att eleven får en varning. Eleverna uppger också att de är medvetna om att upprepat fusk leder till avstängning. Vissa av eleverna säger att konsekvenserna ibland beror på situationen och på hur avgörande provet är för betyget.

Vidare framgår av granskningen att lärarna använder sig av flera olika strategier för att upptäcka vilseledande vid fysiska bedömningssituationer i lektionssalen. Lärarna uppger att de ofta är flera lärare i klassrummet och att de är aktiva genom att gå runt, placera sig längst bak för att ha uppsikt över elevernas skärmar eller säga till elever som på ett otillåtet sätt verkar titta på hur någon annan löser en uppgift. Lärarna använder också provskärmar för att eleverna inte ska kunna titta på varandras prov, samlar in mobiler och andra digitala enheter, kontrollerar klockor och glasögon, att eleverna inte har väskor på borden samt ser till att placera eleverna på ett sådant sätt som gör det möjligt för läraren att överblicka vad eleverna gör. Rektorn uppger även att de har infört som rutin i fysiska provsituationer att lärarna ska kontrollera att eleverna inte har några hörlurar då det förekommit att sådana använts för att fuska. Både lärare och elever berättar att den digitala provplattformen ytterligare försvårar för eleverna att vilseleda. Eleverna uppger att lärarna generellt har kontroll vid provtillfällena, men att det har inträffat att lärare varit mindre uppmärksamma och till exempel suttit vid sitt bord och arbetat på sin dator. Enligt både lärare och elever har det vanligaste förekommande fusket vid prov i lektionssal varit att elever haft med sig en extra telefon som de använt under provet efter att ha lämnat in sin ordinarie. Lärarna uppger att de arbetar aktivt för att motverka denna typ av tillvägagångssätt för att fuska.

Av granskningen framgår också att lärarna har arbetssätt för att upptäcka plagiat och bedöma risken för att elever tagit hjälp av AI-verktyg på ett otillåtet sätt för att generera innehåll till gymnasiearbetet eller andra uppgifter där eleverna arbetat utanför lektionstid. Lärarna använder exempelvis en antiplagieringstjänst för att kontrollera texter och när eleverna jobbar i digitala plattformar berättar lärarna att de med hjälp av en logg går in och ser efter om eleverna lämnat in uppgifter eller varit inaktiva. Det framkommer vidare av intervjuerna att den största delen av examinationerna sker på plats i skolan och att lärarna alltmer har gått ifrån de traditionella inlämningsuppgifterna. I de fall där sådana uppgifter ändå förekommer uppger lärarna att eleverna får komplettera med en muntlig redovisning och lärarna ställer även kontrollfrågor för att säkerställa att eleverna verkligen vet vad de pratar om. Lärarna i svenska berättar att när det gäller talen

som eleverna ska skriva och muntligen framföra så måste eleverna kunna redovisa vilka källor de har använt och läraren ställer frågor enskilt till eleven efteråt, för att exempelvis fråga upp om specifika ord eleven använt. Läraren låter även eleverna lämna in en talplanering inför det muntliga framförandet. När det gäller gymnasiearbetet så uppger lärarna att eleverna ska skriva merparten av arbetet i skolan och de genomför också regelbundna avstämningar och delinlämningar för att kunna följa elevernas arbetsprocess och se hur arbetet växer fram, som ett sätt att motverka användningen av AI. Lärarna på el- och energiprogrammet berättar därutöver att eleverna först gör en plan eller ritning som läraren ska godkänna innan eleverna påbörjar det praktiska arbetet och vid minsta misstanke om fusk får eleverna upprätta en ny plan. Både lärare och elever uppger att lärarna efter hand lär känna hur eleverna formulerar sig i skrift vilket enligt lärarna underlättar arbetet med att identifiera texter där eleverna tagit hjälp av generativ AI. Lärarna uppger vidare att de kan kontrollera om källorna i gymnasiearbetet stämmer. Därför får eleverna numera uppmaningen att spela in de intervjuer de genomför inom ramen för gymnasiearbetet. Lärarna på ekonomiprogrammet säger att de också har lagt in som en del i gymnasiearbetet att eleverna ska genomföra endera en enkät- eller intervjuundersökning, från vilken de sedan måste kunna redovisa svaren. Detta som ett ytterligare led i att motverka fusk.

Vidare framgår av granskningen att lärarna har god uppmärksamhet i samband med nationella prov i syfte att minska riskerna för fusk. I intervjuer med såväl rektorn som programrektorerna samt lärare framgår att det inte är någon större skillnad mellan genomförandet av nationella prov och övriga prov och att rutinerna i stort sett är desamma. Eleverna på el- och energiprogrammet uppger att det är mycket svårt att fuska på de nationella proven, precis som de anser det vara vid andra prov. Lärarna berättar att de inför det senaste provet hade en genomgång i ämneslaget för att påminna varandra och gå igenom vad som är viktigt för att minimera fusk. Lärarna uppger att eleverna skriver de nationella proven med penna på papper vilket minskar risken för fusk. Vidare säger lärarna att det är mer uppstyrt när de tar emot eleverna vid ett nationellt prov eftersom eleverna får gå in en i taget och inte får komma in i salen om de kommer för sent. De flesta av de intervjuade eleverna bekräftar utsagorna om att samma förutsättningar råder vid de nationella proven som vid övriga prov när det gäller lärarnas arbete för att begränsa möjligheten att fuska.

Av granskningen framgår avslutningsvis att lärarna tillämpar gemensamma arbetssätt för hur de ska hantera fall där elever ertappas med fusk. Av intervju med lärare framkommer att lärarna känner till samt tillämpar de fastställda rutinerna som finns på skolenheten. Lärarna avbryter provsituationen när elever har fuskat och provet eller inlämningsuppgiften ogiltigförklaras. Därefter pratar läraren först enskilt med eleven och meddelar sedan aktuell programrektor som för vidare samtal och kontaktar vårdnadshavare samt mentor. Det slutgiltiga

beslutet om konsekvens tar programrektorn i samråd med läraren och ibland även med rektorn för skolenheten. Lärarna berättar att de följer de gemensamma arbetssätt som finns på skolenheten, men uppger samtidigt att varje ärende är unikt, vilket exempelvis påverkar hur omfattande utredning som krävs. Av intervjuer med lärare, rektorn och programrektorer framgår att hanteringen till exempel beror på om eleven erkänner direkt eller om det krävs en mer omfattande utredning där läraren behöver ta hjälp av andra lärare som undervisar samma elev, exempelvis för att jämföra bedömningsmaterial. Rektorn uppger att de kopplar in kurator, studievägledare eller specialpedagog i mer komplicerade ärenden, exempelvis om det uppdagas att elever mår mycket dåligt i sin skolsituation. Rektorn bekräftar vidare lärarnas utsagor och säger att lärarna följer skolans fastställda rutiner vid situationer av vilseledande.

På Skolinspektionens vägnar

X Robert Östberg

Beslutsfattare

Signerat av: Robert Östberg

X Victoria Malm

Föredragande

Signerat av: Victoria Malm

I handläggningen av ärendet har även utredarna Britta Seeger och Anders Haglund medverkat.

Bilaga 1: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Granskningens syfte är att granska kvaliteten i gymnasieskolors arbete med och beredskap för att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid bedömningen av måluppfyllelse och kunskaper.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Inom granskat område bedöms om verksamheten uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

Frågeställningar

1. I vilken utsträckning leder och samordnar rektorn skolans arbete för att lärarna ska ha förutsättningar att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever försöker vilseleda vid bedömning av måluppfyllelse och kunskaper?

Kvalitetskriterier:

- Förutsättningar för att motverka och upptäcka vilseledande
- Samordnad information på skolan
- Organisation och stöd i situationer när elever vilseleder

2. I vilken utsträckning har lärarna beredskap och arbetssätt för att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever försöker vilseleda vid bedömning av måluppfyllelse och kunskaper?

Kvalitetskriterier:

- Utformning och uppföljning av bedömningssituationer och betygsunderlag
- Upptäcka och hantera vilseledande

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen intervjuade elever och personal på Westerlundska Gymnasiet den 1 och 2 juni 2026. Intervjuerna genomfördes digitalt via länk av utredarna Victoria Malm och Britta Seeger.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- Två gruppintervjuer med totalt åtta elever som studerar gymnasieår 1, 2 och 3 på el- och energiprogrammet och ekonomiprogrammet.
- Två gruppintervjuer med totalt åtta lärare som undervisar elever i gymnasieår 1, 2 och 3 på el- och energiprogrammet och ekonomiprogrammet.
- En intervju med skolenhetens rektor och två programrektorer
- Dokument som Skolinspektionen begärt in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från de digitala intervjuerna och getts tillfälle att yttra sig.

De samlade iakttagelserna från alla verksamheter som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande rapport. Rapporten är planerad att publiceras våren 2027.

Bilaga 3: Författningsstöd

Skolinspektionen ska granska verksamheters kvalitet

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer.¹

Betyg ska utgå från en bedömning av elevens kunskaper

I skollagen (2010:800) anges att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet (1 kap. 5 § skollagen). Utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform oavsett var i landet den anordnas (1 kap. 9 § skollagen).

Av skollagen framgår att det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor (2 kap. 9 § skollagen). Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation (2 kap. 10 § skollagen). I förordning (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan (nedan Lgy25)² anges att rektorn, som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal i skolan, har ansvar för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar bland annat för att lärare och annan personal får möjligheter till den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjlighet att dela med sig av sin kunskap samt att lära av varandra för att utveckla utbildningen (Lgy25, avsnitt 2.6 Rektorns ansvar).

Rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar (3 kap. 14 § skollagen). Betyg ska beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas (3 kap. 16 § skollagen). Vid betygssättningen ska läraren göra en sammantagen bedömning av elevens kunskaper på den aktuella nivån i ämnet i förhållande till de betygsriterier som gäller för ämnet som helhet och sätta det betyg som bäst motsvarar elevens kunskaper (15 kap. 24 § andra stycket skollagen).³ Vid betygssättning i ett ämne

¹ 26 kap. 20 § skollagen (2010:800).

² Lgy25 gäller för utbildningar som påbörjas från och med 1 juli 2025. Se förordning (2024:662) om ändring i förordningen (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för utbildning som har påbörjats före den 1 juli 2025 (benämns Lgy11).

³ Se lag om ändring i skollagen (2010:800) SFS 2022:147. Lagen tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om utbildning som har påbörjats före den 1 juli 2025. Äldre lydelse: Vid betygssättningen ska läraren göra en sammantagen bedömning av elevens kunskaper i förhållande till de betygsriterier som gäller för kursen och sätta det betyg som bäst motsvarar elevens kunskaper (SFS 2022:146).

på en nivå som det ges ett nationellt prov i ska elevens resultat på det provet särskilt beaktas. Provresultatet eller resultat på delprov ska dock inte särskilt beaktas om det finns särskilda skäl (15 kap. 25 a § skollagen).⁴ Läraren ska vid betygssättningen göra en allsidig bedömning av elevens kunskaper i förhållande till de nationella betygskriterier som finns för respektive ämne (Lgy25, avsnitt 2.5 Bedömning och betyg).⁵

I gymnasieskolan får huvudmannen eller rektorn besluta att stänga av en elev helt eller delvis om eleven med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid bedömningen av elevens måluppfyllelse och kunskaper (5 kap. 17 § första stycket 2 skollagen). En sådan åtgärd får vidtas endast om den står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter (5 kap. 6 § tredje stycket skollagen).

Elevernas möjligheter att utöva inflytande på utbildningen och att ta ansvar för sina studieresultat förutsätter att skolan klargör utbildningens mål, innehåll och arbetsformer, liksom vilka rättigheter och skyldigheter eleverna har (Lgy 25, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter). Alla som arbetar i skolan ska i skolans arbete med normer och värden uppmärksamma de möjligheter och risker som den ökande digitaliseringen medför. Läraren ska klargöra skolans normer och regler och hur dessa är en grund för arbetet, och tillsammans med eleverna diskutera och utveckla regler för arbetet och samvaron i gruppen (Lgy25, avsnitt 2.2 Normer och värden).

⁴ Se lag om ändring i skollagen (2010:800) SFS 2022:147. Lagen tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om utbildning som har påbörjats före den 1 juli 2025. Äldre lydelse: Vid betygssättning i en kurs som det ges ett nationellt prov i ska elevens resultat på det provet särskilt beaktas.

⁵ Äldre lydelse (Lgy11): Läraren ska vid betygssättningen göra en allsidig bedömning av elevens kunskaper i förhållande till de nationella betygskriterier som finns för respektive kurs (SKOLFS 2022:13).